

Enric Monserdà i l'art assiri*

Jordi Vidal

Universitat Autònoma de Barcelona
jordi.vidal.palomino@uab.cat

Recepció: 6/12/2021

Resum

L'objectiu d'aquest article és presentar i analitzar dos documents inèdits del pintor Enric Monserdà (1850-1926) sobre art assiri. Els dos documents corresponen a dues lliçons dels cursos sobre «Història de l'Art» i «Història de les Arts Decoratives» impartits per Monserdà en una data indeterminada. Curiosament, Monserdà va fer una valoració molt diferent de l'art assiri en ambdós documents. Mentre que en el primer en destacava la baixa qualitat, en el segon afirmava que els assiris van ser capaços de produir autèntiques obres mestres. Els dos documents, per tant, demostren l'evolució en el pensament de Monserdà sobre la qualitat de l'art assiri.

Paraules clau: civilització assíria; orientalística; escultura; arquitectura

Abstract. *Enric Monserdà and Assyrian Art*

The aim of this paper is to edit and analyse two unpublished documents on Assyrian art written by the painter Enric Monserdà (1850-1926). They are two lessons belonging to the courses on "History of Art" and "History of the Decorative Arts" taught by Monserdà on an unknown date. Interestingly, Monserdà made a very different assessment of Assyrian art in both documents. While the former emphasized its low quality, the latter claimed that the Assyrians were able to produce true masterpieces. Therefore, those texts show the evolution of Monserdà's thinking on the quality of Assyrian art.

Keywords: Assyrian civilization; Oriental Studies; sculpture; architecture

Sumari

1. Introducció	Referències bibliogràfiques
2. Breu aproximació a la figura d'Enric Monserdà	Apèndix 1
	Apèndix 2
3. L'art assirio-babilònic, segons Monserdà	Figures

* L'article s'ha escrit en el marc del projecte de recerca PID2020-114676GB-I00, finançat pel Ministerio de Ciencia e Innovación.

1. Introducció

En aquest treball presentem i analitzem dos documents inèdits del pintor barceloní Enric Monserdà i Vidal. Es tracta de dues lliçons sobre art antic d'Assíria i Babilònia que es conserven al llegat de Monserdà dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya. El primer document (apèndix 1) són unes notes titulades «Historia del Art», on la lliçó 4, formada per tres quartilles manuscrites, està dedicada a la «Civilisacio Caldeo Asiria» (Fons ANC1-1308-T-57). El segon document (apèndix 2), molt més extens (vint-i-nou quartilles manuscrites), són les notes d'un curs titulat «Historia de las Arts Decorativas», en el qual la lliçó 5 torna a estar dedicada a la «Sivilisacio Caldeo Asiria» (Fons ANC1-1308-T-58). Aquest document també inclou cinc làmines amb dibuixos de Monserdà (figures 1-5). Es tracta de representacions de peces com l'obelisc negre de Salmanassar III, diversos cons de fundació, cilindres amb inscripcions cuneïformes, un toro alat, una estela assíria d'Assurnasirpal II, motius decoratius, tècniques arquitectòniques, etc. Probablement es tracta de dibuixos basats en les fotografies de les publicacions que va utilitzar per documentar-se sobre el tema, unes publicacions que, però, no va citar en els seus escrits.

Malauradament, cap dels dos documents està datat. Molt probablement, però, es tracta de les notes que Monserdà va fer servir en algun dels cursos dictats a l'Institut Català d'Artesans i Obrers, al col·legi dels Jesuïtes de Casp, i/o a l'Escola Municipal d'Arts i Oficis de Gràcia, les tres institucions on va impartir docència durant l'últim terç del segle XIX i les primeres dècades del segle XX.

D'aquesta manera, i gràcies als dos textos que hem localitzat a l'ANC i que presentem aquí, ara podem afegir Enric Monserdà al catàleg de «preorientalistes» catalans, que ja fa més d'una dècada que estem recopilant pacientment. Amb el terme de «preorientalistes» ens referim a aquells erudits de final del segle XIX i principi del XX, que es van interessar per l'estudi i la difusió de la història i l'arqueologia del Pròxim Orient Antic a casa nostra. La seva tasca resulta especialment meritòria i valuosa, sobretot si tenim en compte que aquesta mena d'estudis fins fa ben poc han tingut molt poca presència dins del panorama universitari català (VIDAL, 2016). Així doncs, les seves publicacions i conferències van contribuir a pal·liar un buit acadèmic evident.

Dins d'aquest grup de preorientalistes hi trobem la figura de l'advocat Teodor Creus i Corominas (Barcelona, 1827 – Vilanova i la Geltrú, 1921), autor del llibre *La arqueología y la Biblia* (CREUS, 1883), una obra que recopilava un conjunt de deu conferències pronunciades al llarg de 1879 a l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú. Allà presentava els descobriments arqueològics realitzats a la zona del Pròxim Orient, amb l'objectiu de defensar a partir d'aquelles dades la inerrància bíblica (VIDAL, 2021a). Poc temps després, l'industrial tèxtil i bibliòfil Josep Brunet i Bellet (Barcelona, 1818-1909) (VIDAL, 2012 i 2021b) va escriure la primera síntesi sobre història del Pròxim Orient publicada a Catalunya (BRUNET, 1885), així com la primera monografia dedicada a l'estudi dels hitites (BRUNET, 1900). Per la seva banda, Pelegrí Casades i Gramatxes (Barcelona, 1855-1947) va pronunciar un llarguíssim cicle de conferències al Centre Excursionista de Catalunya, que es va estendre de 1905 a 1917. Moltes d'aquelles conferències les va dedicar a

analitzar l'arqueologia i l'art d'Egipte, Mesopotàmia, Pèrsia, Israel i el món fenici (VIDAL, 2020 i 2021c). Un altre cas ben interessant és el de Joaquim Miret i Sans (Barcelona, 1858-1919). Conegut sobretot pels seus treballs relacionats amb l'estudi de la documentació medieval catalana (FERRER, 2003; VIDAL, 2019), Miret mostrà sempre un gran interès pel món del Pròxim Orient Antic, ben constatat gràcies a la publicació dels seus diaris de viatge (RASICO, 2001). Fruit d'aquest interès, va llegar a l'Institut d'Estudis Catalans la xifra llavors molt considerable de tres mil pessetes, perquè es comprassin llibres de temàtica assiriològica i egiptològica.

Altres noms que podrien formar part d'aquest grup de preorientalistes, tot i pertànyer a generacions posteriors, són els de Joaquim Folch i Torres (Barcelona, 1886 – Badalona, 1963), autor d'un breu estudi sobre art mesopotàmic (FOLCH I TORRES, 1922) i Josep Pijoan (Barcelona, 1881 – Lausana, 1963), qui dedicà un volum de *Summa artis* al Pròxim Orient Antic (PIJOAN, 1931). Com es pot comprovar, doncs, es tracta d'un selecte grup d'autors interessats en l'estudi i la difusió de la història antiga del Pròxim Orient, dins del qual cal incloure ara també el protagonista del present estudi.

2. Breu aproximació a la figura d'Enric Monserdà

Tot i que ja ha passat gairebé un segle des de la seva mort, el cert és que només existeix un estudi biogràfic sobre la figura de Monserdà. Es tracta de l'obra que li va dedicar el seu amic, el dibuixant i pintor Feliu Elias i Bracons, l'any després de la seva mort (ELIAS, 1927), i de la qual provenen les dades següents.

Enric Monserdà i Vidal (Barcelona, 1850-1926) era fill del mestre relligador Josep Monserdà i de Beatriu Vidal, i germà de l'escriptora Dolors Monserdà. Fou un artista modernista polifacètic, que treballà en camps tan diversos com la pintura (sobretot de temàtica religiosa), l'escultura, la decoració, el disseny i la fotografia.

Estudià Belles Arts a la Llotja (1863-1875), on va ser un alumne notable, tot i que les dificultats econòmiques que va patir la família ençà de la mort del pare sembla que llastraren el seu rendiment acadèmic. Tanmateix, i malgrat els seus anys a la Llotja, Monserdà considerava que la millor formació la va obtenir al taller del pintor barceloní Antoni Caba i Casamitjana, a qui sempre va considerar com el seu gran mestre.

De tarannà catalanista, conservador i catòlic, Monserdà va ser un treballador infatigable. La seva obra és, per tant, abundantíssima i apareix ben detallada a l'esmentada biografia d'Elias (vegeu també TORRELLA, 1992; RIBERA, 2002 i 2014). Tanmateix, el treball que li va valer un major reconeixement va ser el que hom considera la seva obra cabdal, la decoració del Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona.

Des d'un punt de vista professional, Monserdà va combinar el treball al seu taller amb altres ocupacions rellevants, com la direcció artística de la casa de vitralls Eudald R. Amigó i Companyia. Malgrat tot, a banda de la tasca creativa, la seva vocació principal fou la de docent. Així, ja ho dèiem abans, Monserdà va ser professor de l'Institut Català d'Artesans i Obrers (1879-1904) i del col·legi

dels Jesuïtes de Casp (1882-1915). Amb tot, la seva fita principal dins l'àmbit de la docència la va assolir el 1905 quan va guanyar la càtedra de dibuix de l'Escola Municipal d'Arts i Oficis de Gràcia, on va treballar fins a la seva mort. Com dèiem al principi, els apunts sobre art assirio-babilònic que analitzarem a continuació de ben segur que corresponen a una de les lliçons que va dictar en alguna d'aquestes institucions.

3. L'art assirio-babilònic, segons Monserdà

En el primer dels documents que presentem aquí (apèndix 1) Monserdà fa una breu aproximació a la civilització assirio-babilònica. Amb tot, les seves reflexions, com veurem, es limiten bàsicament a l'art assiri, quelcom lògic si tenim en compte que en el moment d'escriure aquelles notes, els primers arqueòlegs del Pròxim Orient (Paul-Émile Botta, Austen Henry Layard, Victor Place, Hormuzd Rassam, etc.) s'havien dedicat a excavar quasi exclusivament les antigues capitals assíries (LARSEN, 1996). Així doncs, els seus apunts contenen un seguit de valoracions genèriques sobre el poble assiri, i una breu descripció dels trets fonamentals de la seva arquitectura (especialment del palau de Sargon II a Khorsabad), la seva escultura i les arts decoratives.

En general, Monserdà fa una valoració negativa de la civilització assíria. Definia els assiris com un poble dèspota, cruel i amant de la guerra, adorador de déus «terribles y malvats», i amb una creença en el més enllà «miserable y lugubre», un fet que, deia ell, els portà a no desenvolupar cap mena d'art funerari.

Aquests trets essencials del poble assiri determinaven decisivament les característiques del seu art, sempre al servei de la política imperialista. Pel que fa a l'arquitectura, denunciava que l'ús massiu del tovot creava edificis poc sòlids, molt massissos i pesats, que es «desplomaban aviat». D'altra banda, l'escultura era de caràcter històric i narratiu, i es caracteritzava per les dimensions colossals, el vigor i la duresa de les figures, fidel reflex del caràcter guerrer dels assiris. Es tractava, deia, d'una escultura monòtona, on «*totas las figuras tenen els matexos tipos, las actituts carexen de varietat*». Tan sols valorava el talent dels artistes assiris a l'hora de reproduir la figura d'animals com el lleó. Només llavors els assiris aconseguiren «una veritat de expresio y energia admirables».

De fet, les paraules de Monserdà reflecteixen fidelment una tendència historiogràfica pròpia del moment, caracteritzada per una valoració negativa de l'antiga civilització assíria. Aquella tendència, com veurem tot seguit, s'estructurava a partir dels dos arguments emprats per Monserdà: la condemna de la violència i la crueltat assíria i la crítica a la mala qualitat del seu art, sobretot en comparació amb l'art egipci i grecoromà (HOLLOWAY, 2005: 248; FRAHM, 2006: 79 s.). Segons l'assiriòleg italià Frederick Mario Fales, l'origen d'aquella mena d'assiriofòbia cal cercar-lo a l'Anglaterra victoriana i naixia del retrat negatiu que diversos llibres històrics i profètics de l'Antic Testament fan del poble assiri (FALES, 2010: 29).

En aquest sentit, paga la pena recordar les paraules que Henry Creswicke Rawlinson, un dels responsables del desxiframent de l'escriptura cuneiforme, va enviar a Austen Henry Layard, el primer excavador de Kalhu i Nínive, on feia refe-

rència explícita a la mala qualitat de l'art assiri: «I still think the Nineveh marbles are not valuable as works of art... Can a mere admirer of the beautiful view them with pleasure? Certainly not» (BOHRER, 2006: 242).

De manera similar s'expressava Richard Westmacott, professor d'escultura de la British Royal Academy de Londres. Així, quan una comissió parlamentària li va demanar la seva opinió sobre el valor artístic de les obres assíries que havien trobat els excavadors francesos i anglesos a Khorsabad, Nimrud i Nínive, no va dubtar ni un segon a l'hora d'afirmar que «it is a very bad art... The less people as artist, look at objects of that kind, the better» (BOHRER, 2006: 247).

L'historiador suís Jacob Burckhardt va anar més enllà que Rawlinson i Westmacott, car descrivia les peces artístiques trobades a Nínive com a «grolleres», «mesquines» i «servils» (FRAHM, 2017: 8). Resulta molt significatiu l'ús d'aquest darrer adjectiu, que va més enllà de la simple valoració estètica d'aquelles obres. Com a historiador de l'art, Burckhardt apreciava especialment la llibertat individual i la creativitat de l'artista, uns elements que considerava inexistents en l'art assiri. Segons ell, es tractava d'un art que naixia del despotisme dels monarques assiris, i que tenia com a objectiu únic la glorificació de la violència i la barbàrie practicada per aquells tirans (FRAHM, 2006: 79; 2017: 8).

Així doncs, queda clar que les paraules de Monserdà, lluny de ser una excepció, recollien fidelment una tendència intel·lectual de la seva època, la qual, tot i valorar la importància històrica que havia tingut el redescobrimnt de l'art assiri, no dubtava a l'hora de subratllar les seves deficiències, i de denunciar la brutalitat pròpia del poble que l'havia generat, tal com ho feien alguns llibres de l'Antic Testament.

De fet, les paraules de Monserdà recorden molt les que va pronunciar Pelegrí Casades i Gramatxes el 1906 al llarg de sis conferències dedicades a l'arqueologia mesopotàmica i llegides al Centre Excursionista de Catalunya (VIDAL, 2021c). Allà, Casades acusava l'arquitectura assíria d'estar feta «ab poca manya, notántshi una gran falta d'elegancia en les proporcions». Pel que fa a l'escultura, la considerava «monotona» i «pesada», amb un «modelatge del cos bastant imperfecte». Denunciava que els artistes assiris «havent trovat un típo, el reproduïxen, per tot arreu igual, com fet ab un mateix motllo. Tothom representat es idéntich, el caracter, la expressió son sempre 'ls mateixos», «ningú pot distingir un Assurbanipal d'un Sargon». En definitiva, deia Casades, es tractava d'un art amb «poca trassa», que no havia «arribat al plé domíni de la técnica».

Com veiem, la coincidència entre els plantejaments de Casades i Monserdà és gairebé total. En canvi, el segon dels documents de Monserdà sobre art mesopotàmic conservat a l'ANC (apèndix 2) planteja algunes novetats interessants. Es tracta d'un document molt més extens, acompanyat de dibuixos del propi Monserdà (figures 1-3), que s'estructura en dotze apartats enumerats per ell mateix: antecedents, religió, caràcter dels assiris, arquitectura, temples, palaus, la columna i el capitell, escultura, pintura, arts industrials, decoració i influències. Per descomptat, molts dels elements que caracteritzaven el document anterior reapareixen ara, però molt més desenvolupats. Així, per exemple, l'autor insistia a l'hora de destacar els que ell considerava com a trets essencials del poble assiri. Els tornava a definir com

una «nacio guerrera», «cunquistados infatigaplas», responsables d'exercir sobre els seus enemics una «dominacio violenta y crudel». Era un poble governat per veritables «despotas», que gaudia de «la guerra am sa currua de crueltats», que es recreava en el gust per «la matansa», i que recordava les seves gestes bèl·liques en textos escrits «am un llenguatja animat de ferocitat epica».

En aquesta ocasió, Monserdà també establia un interessant joc de contrastos entre assiris i babilonis, i reservava per aquests últims una imatge molt més amable i positiva. Així, considerava que els babilonis eren «una rasa mol mes bona, inclinats als estudis astronomicchs» i defensava que «Babilonia ba ser sempre la ciutat de la inteligencia, Nínive la de las armas». En definitiva, «Asiria ba deure als seus elemens de civilisacio a la Caldea».

Però aquest document també presenta algunes novetats interessants i un punt sorprenents, si tenim en compte el que vàiem en el text anterior. Aquestes novetats fan referència sobretot a la valoració positiva que ara feia Monserdà de les aptituds artístiques assíries. Així, en aquest segon document afirmava que l'escultura assíria estava «al cap de todas las antigas com efecte ornamental». Es mostrava especialment elogiós amb el valor artístic dels *lamassu* o grans toros i lleons alats, on la combinació de les diferents parts dels animals representats estava «maravillosament resolta», el que donava lloc a unes escultures «nutaplas pel estudi y sentiment del natural que revelan, per la finesa de sas lineas y pel istil arquitectonicch que donan a la musculatura dels membres dels animals». També elogiava la representació de la figura humana, amb uns personatges que «traspasan la veritat pel seu rigor y per la acentuacio dels seus relleus». Un cop més, insistia en la mestria assíria a l'hora de representar la figura del lleó, «arriban am una veritat de espresio, a una energia de vida admirapla, produin verdaderament en aquet generu obras mestras».

L'únic retret que plantejava a l'escultura assíria tornava a ser la seva excessiva uniformitat: «En la escultura asiria todas las figuras estan cunsebudas segons identichs mudels; tots als caps podan ficarse am alguns tipus; en las cumposicions las actituts no son verdaderas, y aquet defecte es mes de nutar cuan als asirius as ocupaban am asuntos violens de cumbats».

D'altra banda, definia els artistes assiris com a «verdaders mestres en el art de vidria y esmalta mahons y tota clase de ceramica», uns artistes que també excel·lien en la producció de tapissos decorats, «mol estimats en todas pars», «verdaderas obras mestras de fama mundial». Finalment, dedicava encesos elogis als metal·lúrgics assiris, els més destres de tot el món antic, deia, «no abeni cap mes poble que als sobrepujes en efecte, forsa, elegancia y solides a las espasas, llansas, escuts, cascus, etc.».

Monserdà va acabar aquest segon text amb una reflexió personal molt interessant. Si en el primer document defensava que la brutalitat assíria havia donat lloc a un art més aviat mediocre, ara, però, deslligava tots dos àmbits. Així, seguia definint els assiris com un poble «fervent adurado de la forsa fisica, guerrer per exelencia, vengatiu y crudel, duminat per una relligio funebre, am deus malvats», el qual, malgrat aquestes consideracions, va ser capaç de «produi en el cel del art obras mestras».

Queda clar doncs, que en el lapse de temps (indeterminat) que transcorregué entre l'escriptura dels dos documents que analitzem en aquest treball, Monserdà va variar substancialment la seva consideració de l'art assiri. Tot i que, ja ho dèiem, cap dels dos documents està datat, sembla clar que el segon és més modern. Per tant, potser podem atribuir aquest canvi d'opinió de Monserdà a un coneixement més acurat de l'art assiri. Per desgràcia, en cap dels documents esmenta quines són les fonts d'informació que va utilitzar per escriure els seus textos, però sembla versemblant suposar que la lectura de nous estudis sobre art assiri i la seva pròpia reflexió sobre el tema el van portar a modificar els seus primers plantejaments sobre la qüestió.

Tanmateix, el fet que en aquest segon document Monserdà s'allunyés de les consideracions pejoratives sobre l'art assiri que anteriorment havien fet autors com Rawlinson, Westmacott o Burekhardt, no vol dir que ara es trobés tot sol a l'hora de defensar la seva qualitat, ni molt menys (LUNDQUIST, 1995: 74ss.; MCCALL, 1998 i 2018: 304ss.; BOHRER, 2006: 251ss.; FALES, 2010: 37s.). En aquest sentit, les paraules que va pronunciar el corresponal del *Morning Post* londinenc, J.A. Longworth, després de veure els primers relleus assiris descoberts per Layard, demostren clarament que des de determinats sectors es va valorar la qualitat de l'art assiri des del primer moment: «The portly of kings and viziers were so lifelike, and carved in such true relief, that they might be imagined to be stepping from the walls» (MCCALL, 2018: 302). De fet, a l'Anglaterra victoriana, poc després de l'arribada de les primeres peces assíries al British Museum, es va desfermar una veritable «assiriomania», que es va concretar en la manufactura de joies i ceràmiques d'estil assiri, així com en la producció de peces teatrals i operístiques de temàtica assíria (MALLEY, 2012). També als Estats Units pintors com Frederick Arthur Bridgman van quedar encisats per l'art assiri. Tant és així que Bridgman va pintar obres com *Diversion of an Assyrian King*, directament inspirades en els relleus descoberts als palaus assiris (COLLINS, 2008: 16).

Queda clar, doncs, que amb el seu segon document Monserdà s'afegia a la llista d'autors que exaltaven el valor estètic de l'art assiri, més enllà de la seva importància històrica. Aquesta tendència obviava l'explícita condemna bíblica a la civilització assíria i optava per analitzar el seu art en si mateix, i no, com feien altres autors, en comparació amb el cànon artístic grec. Així es va poder estudiar l'art assiri amb uns ulls diferents, i reconèixer la seva personalitat pròpia i el seu regust exòtic, llunyà i misteriós, capaç de commoure els espectadors occidentals. Si la nostra hipòtesi sobre la cronologia dels documents és certa, Monserdà, a diferència d'altres autors com Casades, un cop el va analitzar en profunditat va canviar la seva primera opinió i no va dubtar a l'hora de reconèixer i exaltar les seves virtuts al llarg de les seves lliçons d'història de les arts decoratives.

Referències bibliogràfiques

- BOHRER, F.N. (2006). «Inventing Assyria: Exoticism and Reception in Nineteenth-Century England and France». A HOLLOWAY, S.W. (ed.). *Orientalism, Assyriology and the Bible*. Sheffield: Sheffield Phoenix Press, p. 222-66.

- BRUNET, J. (1885). *Egipte, Assíria y Babilonia*. Barcelona: La Renaixensa.
- (1900). *Los Hetheus*. Barcelona: Establiment Tipogràfic de Jaume Vives.
- COLLINS, P. (2008). *Assyrian Palace Sculptures*. Londres: British Museum Press.
- CREUS, T. (1883). *La arqueologia y la Biblia*. Barcelona: La Renaixensa.
- ELIAS, F. (1927). *Enric Monserdà, la seva vida i la seva obra*. Barcelona: Imp. Casa de Caritat.
- FALES, F.M. (2010). *Guerre et paix en Assyrie*. París: Éditions du Cerf.
- FERRER, M.T. (2003). *Joaquim Miret i Sans. Semblança biogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- FOLCH I TORRES, J. (1922). *Història de l'art. Mesopotàmia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- FRAHM, E. (2006). «Images of Assyria in Nineteenth- and Twentieth-Century Western Scholarship». A HOLLOWAY, S. W. (ed.). *Orientalism, Assyriology and the Bible*. Sheffield: Sheffield Phoenix Press, p. 74-94.
- (2017). «Introduction». A FRAHM, E. (ed.). *A Companion to Assyria*. Malden: Wiley-Blackwell, p. 1-10.
- HOLLOWAY, S.W. (2005). «Nineveh Sails for the New World: Assyria Envisioned by Nineteenth-century America». *Iraq* 49, p. 243-56.
- LARSEN, M.T. (1996). *The Conquest of Assyria. Excavations in an Antique Land, 1840-1860*. Londres: Routledge.
- LUNDQUIST, J.M. (1995). «Babylonian in European Thought». A SASSON, J.M. (ed.). *Civilizations of the Ancient Near East*. Vol. 1. Nova York: Charles Scribner's Sons, p. 67-80.
- MALLEY, S. (2012). *From Archaeology to Spectacle in Victorian Britain. The Case of Assyria, 1845-1854*. Farnham: Ashgate.
- MCCALL, H. (1998). «Rediscovery and Aftermath». A DALLEY, S. (ed.). *The Legacy of Mesopotamia*. Oxford: Oxford University Press, p. 188-213.
- (2018). «Assyrian Revival». A BRERETON, G. (ed.). *I am Ashurbanipal King of the World, King of Assyria*. Londres: Thames and Hudson Ltd, p. 300-11.
- PIJOAN, J. (1931). *Arte del Asia occidental*. Madrid: Espasa-Calpe.
- RASICO, P.D. (2001). *Cafè i quilombo: els diaris de viatge de Joaquim Miret i Sans (1900-1918)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- RIBERA, R. (2002). «Catàleg dels dibuixos del pintor Enric Monserdà i Vidal conservats al Gabinet de Dibuixos i Gravats del Museu Nacional d'Art de Catalunya. Una nova aportació a l'obra del pintor». *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi* 16, p. 309-16.
- (2014). «'El baptisme de Jesús' i 'La degollació de Sant Joan'. Dues pintures del pintor modernista Enric Monserdà a l'església parroquial de Vilassar de Mar». *Singladures* 31, p. 71-76.
- TORRELLA, R. (1992). «Catàleg dels dibuixos d'Enric Monserdà i Vidal, conservats a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi». *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi* 6, p. 137-55.
- VIDAL, J. (2012). «Josep Brunet y Bellet y el origen del interés por la Asiriología en Cataluña». *Aula Orientalis* 30, p. 372-80.
- (2016). «L'orientalisme antic a Catalunya». *Afers* 85, p. 605-30.
- (2019). «Joaquim Miret i Sans. Els anys de formació acadèmica i les seves repercussions». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* 30, p. 243-55.
- (2020). «'Aquell poble ingrati i pèrfid'. Antisemitisme en les conferències arqueològiques de Pelegrí Casades». *Pyrenae* 51/2, p. 181-96.

- (2021a). «Les conferències arqueològiques de Teodor Creus a l'Ateneu de Vilanova i la Geltrú (1879)». *Revista d'Arqueologia de Ponent* 31, p. 220-28.
- (2021b). «El llegat orientàlistic de Josep Brunet i Bellet a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona». A FELIU, L. *et al.* (eds.). «*Sentido de un empeño*». *Homenatge a Gregorio del Olmo Lete*. Barcelona, p. 541-61.
- (2021c). «Asiriofobia en Barcelona. Las conferencias arqueológicas de Pelegrí Casades (1906)». A DOMÍNGUEZ MONEDERO, A. *et al.* (eds.). *Nomina in aqua scripta. Homenaje a Joaquín María Córdoba Zoilo*. Madrid, p. 129-43.

Apèndix 1

[Transcripció del document «Civilisacio Caldeo Asiria» (Fons ANC1-1308-T-57)]

Civilisacio ~~Egípcia~~ Caldeo Asiria llisto 5

En las planurias antigament fertils, avui esterils, de las campinyas del Tigris y del Eufrates as ban desenrotllar dos grans monarquias, la Caldea am Babilonia y la Asiria am Ninive, rivals una del altra; cada cual ba tenir al seu periodo de preponderancia, primer la Caldea, despres la Asiria, quals monarques foren grans conquistadors, extenen sa dominacio violenta y crudel en part del Asia y Egipta, tinguen que susmetres an ells. Ninive sucumbi, Babilonia victoriosa ba gusar de cert esplendor de poca durada. Mesclats aquells pobles, baren cunfondre sas civilisacions. Asiria ba deure elemens de la seva a la Caldea; els caldeos asiris baren ser grans estrolechs.

Als seus deus eran encarnats en formas animals, son terribles y malvats; la vida futura la cunsideran miserable y lugubre. Eran uns despotas tan am els seus com am els enemichs; estimaban la guerra am totes sas crueltats.

Las escavacions. Al seu art es exprecio de conquista y violencia. Fins fa poc que as cuneix aquet art. La seva escriptura es cuneiforme per ser de forma de cunyas les sevas lletras.

El art funerari no te impurtancia en Asiria; no san trubat tumbas y en Caldea no ofereig interes artistich.

Els temples estan dispusats en forma de piramides truncadas; tenian varios pisus; eran numerosos, estaban construïts am mahons asecats al sol; de aquí la poca solides que as desplomaban aviat; les columnas purament decorativas, eran de fusta, revestidas de metalls, y en sas cunstruccions feyan us de les voltas.

El palau de Krosabat [sic], que as pot ficsar com a tipu, era una verdadera ciutat, un poble enter vivia alrededor del Rey. Consta de 31 patis y 209 pesas; al centre del edifici esta format per un gran pati; sobre un dels custats haya las comunicacions am el exterior; als altres tres se correlacionan als tres grans departamens del palau: la habitacio del Sobera, el harem de las donas, les dependencias ahon habitan als servidors y les cuinas, las cuadras. Cada un de aquets departamens as subdivideig en varias pesas; al devan del primer estan situadas las grans salas de recepcions, y els apusentus privats al fondu.

La arquitectura asiria en virtud de la poca consistencia de sos materials ba ser de poca durada, tenin que donar molta gruxaria als murs, lo que produueig un efecte mol masis y pesat.

La escultura te un caracter historich, fou destinada a trasmetre las victorias y el poder de sos Reys; aplicanse am baxos relleus que decoraban els murs interiors de sos palaus ~~en el interior~~; al exterior figuras monolíticas en forma de toros alats de dimensions colosals, colocadas a la entrada de les portas. El modelat en general tenia molt vigor y duresa; era la expresio de un poble que daba gran impurtancia a la forsa fisica. Els escultores as preocupaban de traduir la forma y en cers animals com el lleo arribaren a una veritat de expresio y energia admirables. Pero aquesta escultura de que totas las figuras tenen els matexos tipos, las actituts carexen de varietat, els temas de sas obras representan caserías reyals, escenas de la vida ordinaria. La policromia, com a Egipta, se empleaba pera donar a la escultura una aparencia mes fidel de la realitat.

La pintura as manifesta en aquets pobles per medi de mahons vidriats de tons brillans, de coloracions llampan; ~~se aplicaba a~~ eran tambe les telas, brudats y tapisos mol estimats a tot a reu; cuneixian la fabricacio dels metalls; els moblas y armas estaban ricament ornamentats; el comers extenia molt lluny els seus nutables productos industrials, que eran mol estimats y abundans en els mercats de Asiria y Asia menor.

Apèndix 2

[Transcripció del document «Sivilisacio Caldeo Asiria» (Fons ANC1-1308-T-58)]

Lliso 5

Historia de las Arts Decorativas

– Lliso 5 –

Prugrama

Caldea y Asiria

Antecedens – Relligio – Escultura – Caracter dels Asirius – Cunstruccio – Temples – Palaus – La columna y el capitell – La escultura – La pintura – Arts industrials – Decuracio – Influencias rebudas y exercidas.

Lliso 5

Sivilisacio Caldeo Asiria

En la Mesopotamia y en las planurias antigament fertils, avuy esterils, de las campinyas del Tigris y del Eufrates san desarrollat dos grans monarquias: al Nort, o sia a la part alta, Asiria am Ninive per capital; al Sur, o sia a la part baxa, la Caldea am Babilonia per centre; aquesta es mes gran ara que antes, pues als ulvions de terras que las currens impetuosas del Tigris fan baxa en sas abingudas obligaren als seus abitans a fer canals que desde aquet riu anesin a desenbuca al Eufrates; de aquesta manera baren evitar que si furmesin grans pantanus que haurian sigut criaderus de infeccions, y gracias als quals fecundan aquellas terras, fenne sa riquesa. Florexen en Asiria al cirere, al abarcuquer, la nuguera y el roura; el clima, si bé calit, era supurtapla; en las planuras de la Caldea hayabia palmeras y el clima era abrasado. Cuntenia la Asiria gran cantitat de riquesas minerals: calisas, alabastru, aspero, basalto, marbres, en las minas plom, ferru, plata, ~~alumini~~, antimoni en als yasimens;

sols criaderus de asfalt hayabia en la planuria de la Caldea, y no obstan la civilisacio mes brillan ba ser la de la Baxa Mesopotamia, la Caldea.

¿Com ba puguersa desanrotlla una civilisacio tan gran entre aquestus dos rius? El Nilo fou el que ba fer el Egipta. Un camí ba crear als furmidaplas imperis de la Caldea y la Asiria; aquet camí era al que pusaba en comunicacio el extrem Orient am Egipta y Europa, ocupan la Mesopotamia geomètricament el punt central del mon civilisat antich; al pas de tans cunvois y carabanas pel llarch dels marges de aquestus dos rius la afluentia de tans mercades ba determinar la cunstruccio de ciutats, cunvergent en ellas las riquesas, nexeren las industrias y as desanrotllaren las arts, fense la publicio mes numerosa; tenin la necessitat de proveirse pels seus mantenimens, donaren impuls a la agricultura. Tingueren necessitat de practicar inmensus trevalls idraulichs, mol mes difícils que als del Nilo, per no tenir el Tigris y el Eufrates la regularitat en sas periodicas crescudas y baxadas de sas ayguas. Am als canals pels seus regadius y pera la seva navegacio, la Mesopotamia oferia un especta semblan al que avui dia te Holanda; apesar de haber sigut dominats pels persas, grechs y arabes, no ba minbar la seba prosperitat fins que Vasco de Gama ba truba al cap de Bona Esperança, obrint un camí per mar entre el Orient y el Occident; la via terrestre ba queda abandonada, despoblansa la Mesopotamia, quedan abui mes que un arnot horriple, pero cual terror no as pot remourer sens que aparexin numbrosus vestigis de aquell esplendo que ha desaparecut pera sempre.

Rivals Caldea y Asiria, cada una ba tenir al seu periodo de preponderancia: primer la Caldea, que mes tart ba caure baix la supremacia de Asiria, nacio guerrera, cunquistados infatigaplas als seus monarcas, als sargonidas, pusehidors de grans maquinas de guerra com catapultas y altres enginys, baren extendre bastan lluny sa dominacio violenta y crudel. El Asia del Noroest y el Egipta as vegeren obligats a sometres per el any 625 antes de Jesucrist. Ninive va sucumbi baix als esforsus dels caldeos y als medas; Babilonia victoriosa, gusa de cert esplendor de efimera duracio.

Barregats apesar de sas lluitas, caldeos y asiris baren cunfondre sas sivilisacions, o mes ben dit la Asiria ba deure als seus elemens de civilisacio a la Caldea; Babilonia gosa de un cel mol mes pur y son una rasa mol mes bona, inclinats als estudis astronomichs, haben arribat a calcula y ficsar las eclipses, dedicanse a llegir als seus designis en las estrellas, sen als primers astrolechs que hi ba haber al mon, tenin en totas las ciutats (de Babilonia) observatoris que cunsiastian en unas torres altissimas piramidals. Babilonia ba ser sempre la ciutat de la inteligencia, Nínive la de las armas.

La seva religio creu en la immortalitat del anima; son mol supersticiosus y creuen que si als seus parens mors no son enterrats en la Caldea, podan perjudicar moltissim als seus descendens, y si als enterran en aquesta terra quedan als seus esperits flotan sobre de ells, propurcionanlus mols beneficis. La religio en Asiria es trista y plena de ritus magichs; als seus Deus, usualment encarnats en formas animals, son terriplas y malvats; al seu esperit as cumplau en las cunvinacions monstruosas; tenen sacrificis humans; la mateixa vida futura la cunsideran miserapla y funebra.

El caracter de la seva escritura, que es cuneiforme, o sia, en forma de cunyas,¹ calificada de simbolica, es mol complicada; escribian en uns cilindrus de forma cisevada o octogonal, de barru, escribin en sas caras cuan aquet era moll. Fentu am un estilet de marfil o be de os, y un cop llestas, als feyan coure; aquesta mena de escritura es mol dura, influin segurament axo am al caracter de la seva escultura.

Gubernats per despotas tan desprietats am als seus subdits com am sos enemichs, als asirios tenen la anima dura. Astiman la guerra am sa currua de crueltats; sa imaginacio se exalta pensant en la matansa, y espresan sos pensamens am un llenguatge animat de ferocitat epica.

«La hira dels grans deus, mis senyors, diu al rey Asurbanipal, gravita sobre als meus enemichs; ningu ba escapa, ningu fou perdonat; tots caigueren en mas mans. Los carrus de guerra, als seus arreus, sas donas, los trofeus de sos palaus, foren purtats a ma presència. Aquestus homes, cual boca habia tramat cunjuracions perfidas contra mi y contra al deu Asur, mi senyo, als he arrancat la llengua y decretat sa ruina. El restu del pobla fou expusat viu devant dels toros de pedra que Senaquerib, al pare del meu pare, habia creat, y jo als hi fet tira al fosu, he tallat sos membres tirarlos a manja als gosus, a las feras, a las aus de rapinya, als animals del cel y de las ayguas; al realisar aquestus fets he regositjat al cor dels grans deus, mis senyors»².

De axo deriva son art, esprecio de conquista y de violencia.

En Asiria ayabia bastanta pedra, en Caldea no, per lo tan feren escas empleo de ella en sas construccions. En aquet pobla, per efecta del terreno pantanós, as construiran als edificis sobre unas soleras de mahons, amputansi de tan en tan aquestas soleras uns tubus de barru cuits pera que fesin al ofici de clavegarons en sentit vertical, pera que si escurresin las ayguas del sub-sol, parque aquestas, al filtrarse en las soleras produin la humitat, no las destruisin. Als mahons que empleaban eran de argila, cuits al forn, y ordinariament secats al sol; de aqui la poca solidés de als seus edificis, que mol aviat as desplomaban. Als mahons als marcaban am la fecha en que eran fets y al nom del Rey que governaba; axis sa sapigut la epoca a que pertanyan als seus edificis.

El art funerari tan rich en Egipta, te aqui poca impurtancia. No san trubats tumbas en Asiria y las de Caldea no oferexan gran interes artistich. Als temples, generalment dispusats en piramides truncadas, eran nombrosus pero no san trubats mes que ruinas, (y mal cunservadas,) no obstan, aya un historiado grech, Herodoto, que ha dexat descrit el temple de Bel en Babilonia, que al descriu de aquet modu: Aquet temple es un quadrat rectangular que mideix 370 metrus. Aya en el mitg una torre masisa que te un estadio ~~que mideix~~ de 185 metrus tan en longitut com en altura; sobre aquesta torre sen axeca una altra y sobre aquesta segona una tercera, y segueig axis fins a vuit. Se verifica la pujada per el exterior, valensa de una rampa que dona volta sucesivament a tots als pisus. Mol aprop de la meitat de la altura aya una cambra y uns banchs en que si asentan y descansan als que volan puja fins adal

1. Segueix un dibuix de quatre signes cuneiformes. L'últim dels signes està acompanyat de l'anotació següent: «aquet signu representa un peix».
2. Es tracta de la traducció del text RINAP 5 Ashurbanipal II, IV 60-78.

de tot. En la torre superior aya un gran santuari y en aquet santuari una gran cambra, ricamen decorada y junt am ella una taula de or. No as beu alli cap estatua; pasa la nit en aquesta cambra una dona del pais elegida entre totas sas companyas, pel mateig Deu, com diuen als caldeos sacerdots de aquet. En el templa aya en la part baixa un santuari en que as beu una gran estatua de or que representa a Zeus sentat; aprop de la estatua aya tanbe una taula de or y al custat del bronsu y un escambell del mateig metall. Fora del santuari as beu un altar de or y un altre mol gran que si inmolan bens.³ Aquet templa es una torre escalonada. Aquestos edifisis servian tanbe de observatoris estronomicchs.

Als Palaus han sigut mes ben explorats; cada gran Monarca asirio as cumplavia en eregirne un, que era la seba obra y glorificaba al seu poderiu. Als mes impurtans son als de Nimrud, que ba ser cumensat en el sicla IX antes de Jesucrist, y el de Khorsabad.

Als Palaus dels Reys no estaban edificats al centre de la ciutat sino agafats am un tros de las murallas; tenian portas petitas que donaban a la muntanya parque en un cas apurat hi puguesin fugir. A la porta principal si pujaba per escalas y per rampas; aquesta era mol gran y mol fonda; semblaba un tunel y a cada banda ayabia grans toros alats. Al dintell de la porta y sota la llosa del marjapeu ayabia culgat un cilindru de barru cuit am una inscripcio referen al edifici (una mena de primera pedra com se fa ara en els munumens publicchs que as cunstruexan); al custat de aquet cilindro si han trubat varius objectas petits de or y plata, emulets, alguns am unas cadenetas trencadas, supusan que el acte de la cerimonia de culucar lo que sen pot dir primera pedra; als persunachas principals que hi asistian als debian purtar a sobre pera que als guardesin de mal esturganses, (pues aquell pobla era mol supersticios); als debian culucar alli per que lliuresin als que habian de habitar al Palau dels malifisis del genit del mal. En els palaus haya parets de 8 metrus de gruix, habeni murallas (en las ciutats,) que tenian 24 de espesor y a la par de las portas, 67, calculanse que al perimetru que ocupaba Babilonia era set begadas mes gran del que te abuy Paris, habeni dintre de ella grans camps de cultiu. Cada nou Rey arrancaba als materials del palau del seu antesesor com pesas de alabastru per utilisarlas enputranlas á la paret per la part esculturada, per que en el altra llista ni puguesin fer de nous. Als murs eran espesus, sense oberturas, tot lo mes sajeteras.⁴ Las portas eran de fusta am aplicacions de metalls; descansaban sobre recipiens.

El origen de la columna caldeo asiria es creu que fou al peu dret de fusta, que generalment no las feyan servir de supors efectius, imitanlas luego en pedra pera donarloschi mes robustes y duracio; ni abia tanbe cunstruidas am rejols de barru cuit. Aya mes, en mols casus as suposa que als fustes de las columnas continuan sen de fusta, furanlas am planchas de bronsu decoradas am escatas y altres mutius, subjectadas am claus. El capitell tenia un abaco en forma de quart de circul y la basa un toro am un filet entre aquet y al fuste; sembla que aquet membre de la arquitectura as ba emplear am abingudas cubertas que cunduian a las portas dels

3. La cita fa referència a Heròdot I.181-183.

4. Segueix el dibuix de dues sajeteres.

palaus á traves de la planura, fins als desembarcaderus de las rampas de las escalas dels Palaus Reals.

Sembla que ba tani gran varietat de usos y de decoracio, pero solament per indisis y apuntes als cunexem. En cambi, y axo es un rasgu del seu art, feyan frecuenment hus de las bovedas, enriquin axis alguns dels seus edificis am cupulas.

Al palau de Khorsabad, que pot servi com a tipu, era per si sol una verdadera ciutat ahon tot un pobla de servidors vivia al entorn del Rey. El arquitecta ba teni de distribuir, a nal seu grandios perimetru, 31 patis y 209 pesas. Al centre estaba furmat per un gran pati; sobre un dels custats se ubrian las comunicacions am al exterior; las altras tres as relacionaban am als tres grans departamens del palau, las habitacions del sobira, al herem de las donas, las dependencias ahon habitan als servidors y ahon se trubaban las cuinas y las cuadras. Cada un de aquestus departamens as subdividian am rejons diversas: axis devan del primer estan situadas las grans salas de recepcio, mentres que als apusentus privats estan mes distans y ocupan el fondu.

Apesar de la extencio de las sevas cunstruccions, la arquitectura asiria, en virtud de la naturalesa dels materials que va emplear, ha sigut condemnada a una extrema inferioritat. Ba ser febla, tenin nesesitat per cumpensar aquestus defectas, de exagerar la espesor dels seus murs y duna á todas sas obras un especte masis.

Hasta fa poch temps que as creya que habian sigut als romans als primers que habian usat al arch y per cunseguent la volta, pero ya la habian empleada als caldeos y asiris, ya sia en forma de mitg cano, ya furmada de fileras de mahons que abansaban sobre al buit, enplean en sas cunstruccions la cupula.

La escultura asiria te, sobretot, un caracter historich; fou destinada á trasmetre al recort de las victorias y al poder dels Reys, y as ba aplica á la execucio dels baxos relleus que decoran als murs dels palaus, adornan els arrimaderus del interior de aquestus; executats en alabastru o en guig, estan en moltas salas en tal riquesa esculpits que posan indudaplament la escultura asiria al cap de todas las antigas com efecte urnamental.

Las esculturas dels arrimaderus interiors son mes patitas y al relleu mes baix estan en relacio ab la grandaria de las salas. En alguns casos arriban á teni als arrimaderus varias fileras de persunatchas sobrepusats pel istil dels baxos relleus Egipcios; als asuntus representats son varius; en el exterior solan ser relligiosus; en el interior de todas menas, relligiosus, guerrerus, cassa, pesca y de custums, als deus del panteo asirio, y al arbre sagrat, escenas de guerra y de cunquista. Als peus de aquestas figuras tocan a terra de manera que as troban a la altura de la persona que als cuntempla, y diu un autor que sembla que caminan sobre al paviment de la sala, al llarch dels murs. La extencio de aquestus baxus relleus es inmensa en els palaus asirius; nia que si culuquesin las llosas de aquestus arrimaderus en fila la una darrera del altra tindrian una llargada de 2 quilometrus y una superficie de 6000 metrus quadrats.

Un dels membres mes caracteristich de la arquitectura asiria en el exterior son als lleons y torus alats am cap huma; forman casi sempra part de las jambas de las portas; son aquestas monoliticas y estan trasformadas en divinitats protectoras. Al cap del home representa la forsa pensadora; el toro era la representacio de la

forsa reunada; las alas de aguila son al simbul del hau que te mes forsa y que vola mes alt; la caballera del lleo, que es el animal mes ascumetado; aquesta capric-hosa asociacio de elemens cunvinats esta maravillosament resolta y admirapla es la seguritat del trasat y la interpretacio ornamental dels mes petits detalls del ser organicho representat.

Aquestus toros o lleons alats son de alt relleu y al monolito de que forman part es de un tamanyo extraordinari; nia que tenen 5 metrus de alsada, y de mes grans; abundan bastan aquestus colosos pues en el palau de Khosabad [sic] nia 52. Totas aquestas esculturas son nutaplas pel estudi y sentiment del natural que revelan, per la finesa de sas lineas y pel istil arquitectonich que donan a la musculatura dels membres dels animals.

En tan que en Egipta als escultors, desde el periode tebani, atenuaban al mude-lat, en Asiria al exegeraban y als seus persunatjas traspasan la veritat pel seu vigor y per la acentuacio dels seus relleus en aquellas pars en que als vestits, llarchs y grosus, dexan al descubert als menbres. De aqui figuras pesadas, rechonchas y de una exprecio ruda; as cumpren tot seguit que un hom esta devant de un pobla guerrer, en el que la forsa fisica es estimada sobre tot. Cuan tenen que representar animals, als escultors as preocupan de traduir fielment la forma, y pera certas especies com el lleo, arriban am una veritat de esprecio, a una energia de vida admirapla, produin verdaderament en aquet generu obras mestras. La causa de la diferencia de la escultura egipcia y la escultura asiria es pels materials empleats per un pobla y altre. La preferencia concedida a las pedras duras ba cunduir als egipcis a atenuar y a suprimir als detalls, axis com el us de la pedra mes tova ba cunduir als asirius a acentuarlos y a exagerarlos.

No obstan, als asirius procediren de igual modu cuan atacaren materias menus duras; al mateix istil as trova a nals seus *chindrus* anells, que als servian de sellos, y que astaban grabats sobre pedras de urdinari molt mes duras.

Aquests rebuscamens de exacusio no escluescan una unifurmitat bastan gran. En la escultura asiria totas las figuras estan cunsebudas segons identichs mudels; tots als caps podan ficarse am alguns tipus; en las cumpusicions las actituts no son verdaderas, y aquet defecte es mes de nutar cuan als asirius as ocupaban am asuntos violens de cumbats. Hi ha altres obras que representan caseras reals, escenas de la vida ordinaria; aqui tanbe as delata al caracter crudel del pobla. Un baix relleu representa a Asurbanipal vensedo celebran un banquet en el jardi del seu palau. Als ausells cantan, als musichs tocan al arpa, tot es goig; mes de las brancas de un arbre penga al crani del vensut rey dels Elamitas.

En aquet art may baren representar nua la figura humana y nomes sa trubat una sola estatua que representa una dona, la de Ister, la Venus de Asiria.

La policromia intervenia com en Egipta, pera dunar a la escultura la apariencia mes fidel de la realitat. Aquet art ha tingut las sebas trasformacions, als primers temps mes lliure y mes natural, ultimament mes sumis als convencionalismes.

La pintura as manifestaba en aquestus poblas, sobretot baix la forma de mahons esmaltats de tons brillans, que furmaban sobre las parets exteriors e interiors decu-racions de un efecte mol original: persunatjas y animals as representaban en ellas, sen verdaders mestres en el art de vidria y esmalta mahons y tota clase de ceramica.

En las demes arts suntuarias e industrials brillaren principalment en la fabricacio de tapisus que utilisaban per dividir las cambras, penjanlus per las parets y a las portas, sen mol estimats en totas pars; en Roma en temps de August se alababan als tapisus de Asiria. Sobre als baxus relleus, als Reys estan representats am mantus reyls decurats am verdaderas cumpusicions, fen en aquet ram verdaderas obras mestras de fama mundial que encara avui dia cunservan als tapisus de Esmirna.

Sobresurtiren en las joyas com arrecadas, brasalets, anells y altres que lo mateix purtaban als homes que las donas. Tingueren tambe gran impurtancia als texits y brodats. Trevallaren las pedras preciosas, grabanlas en buit am tal finura que a la forsa debian ser treballadas am un lente, donanlosi mil formas.

Al primer pobla que ba treballa al ferru y al cer ba se la Mesopotamia, sen prubapla que aquesta superioritat metallurgica ba deure Ninive la seva furmidapla duminacio del mon antich, no sen estrany que fos un popla eminentment guerrer, sen admirapla la habilitat que tenian pera treballar tota mena de metalls, cubrint las parets dels palaus am planxas de or y plata. Distinginse en treballa al bronsu en que revestian las portas dels temples, las armas ricament ornamentadas, no abeni cap mes poble que als sobrepujes en efecte, forsa, elegancia y solides a las espasas, llansas, escuts, cascus etc dels asiris.

Al cumers estenia lluny als productus de sa industria, abundantissima en als mercats de Asiria y del Asia menor, paisus en que als seus Reys feyan sentir la forsa de las sevas armas. Sobre las rocas de aquestas regions, grans baxus relleus dunaban testimoni aquí y alla del pas dels guerrers de Asur, mentres que en las necropolis si troban als objectes surtits dels seus tallers.

En la decuracio tenian set colors simbolichs, cual us be prubaplamen de alguna idea religiosa; aquets son al blanch, negre, roig, blau, vermello, plata y or; am aquets colors estaban pintats als set pisus del palau de Sargon. En els paramens interiors tenian las pinturas molta mes riquesa; no as limitaban am un sol culo, sino que currian per sobre de un camp uniforma mutius decoratius policromats al trem o al frescu; aquesta decoracio la empleaban generalment en las dependencias que tenian arrimaderus esculpits. Als culores eran mol vius y as cumpunian del blanch, negre, vert, roig, groch y blau. Aquestas pinturas las empleaban en la part alta de las habitacions, ahon no pudian tani la incunveniencia de eser rusadas, y am als techus en majuria de las habitacions no tenian gran impurtancia, as cuntentaban am una sensilla capa de un sol culo, y tot lo mes hi pusaban unas sensillas faxas horisontals alternadas de roig, vert y blau. Gran part dels basamens esculturats estaban tanbe pintats al trem.

Un dels mutius mes usats en la urnamentacio asiria es la ruseta; aquesta esta cumposta á base de la margarida dels nostrus jardins; la seba forma geumetrica sa avenia perfectament á naquesta urnamentacio; a voltas al artista prenia tot una planta com á mutiu de decuracio, com per exempla la palmera, treyenne un gran partit, usan en frecuencia mutius rectilineos, com ratllas trencadas o undoladas, trenats, y al sol alat de origen egipci, etc. Cunbinaba tanbe admiraplament las plantas am las vigorosas siluetas de llaons y altres animals en forma natural o quimerica, que tan admiraplamen dibuxaban; de tots aquets elemens cunbinats an treyan un partit estraudinari.

Pera la decoracio de las principals salas dels palaus, ames de la policromia enriquida per las rejolas y pesas de ceramica vidriada, tenian un sens fi de elemens, com el ebano y altres fustas de variats colors, el marfil, bronsu, coure y altres metalls com la plata y el or habenni de masisas de aquet ultim metall am que decuraban als umbrals, las jambas, dintells y als ejes de las portas dels palaus, produin un efecta esplendit.

Las influencias rebudas foren de Egipta y las exercidas sobre el Asia menor que als persas trasmeteren als paisus orientals, sen als babilonichs grans navegans; sas naus eran de fusta cubertas de cuiru.

Tal ba ser aquet pobla fervent adurado de la forsa fisica, guerrer per exelencia, vengatiu y crudel, duminat per una relligio funebre, am deus malvats. Y apesar de aquesta barrega de instins brutals, produi en el cel del art obras mestras, y en la decoracio ba arriba a execuca cunjuns verament esplendits y enlluernadors, ben dignes de la fama legendaria dels palaus babilonichs.

- Fi -

Figures

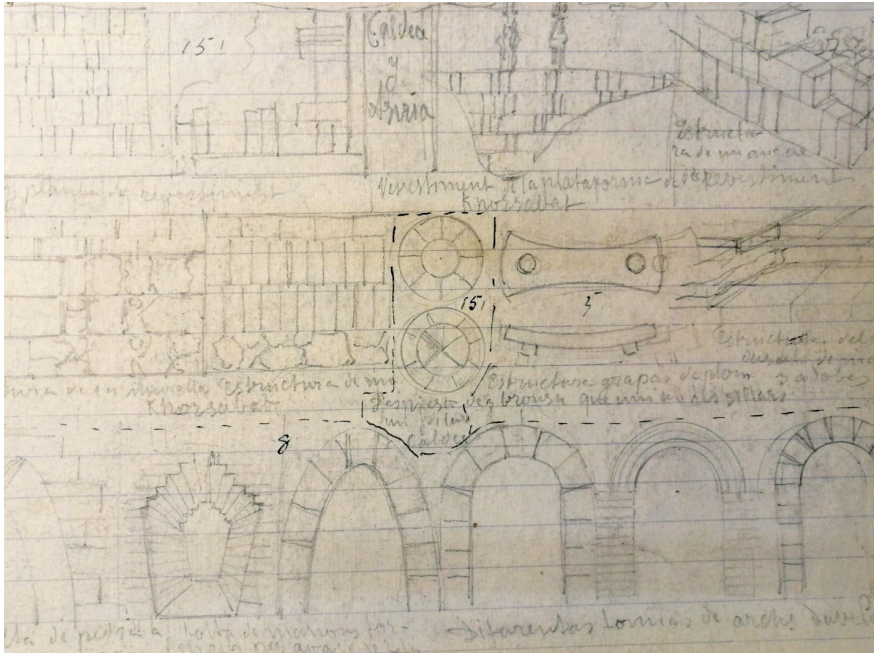

Figura 1. Elements arquitectònics assiris (Fons ANC1-1308-T-58).

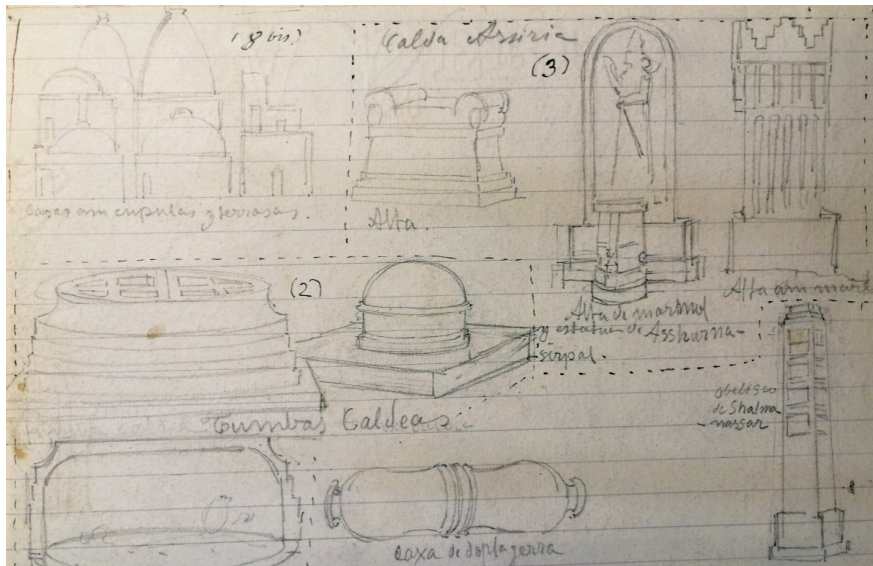

Figura 2. Elements arquitectònics i artístics assiris (Fons ANC1-1308-T-58).

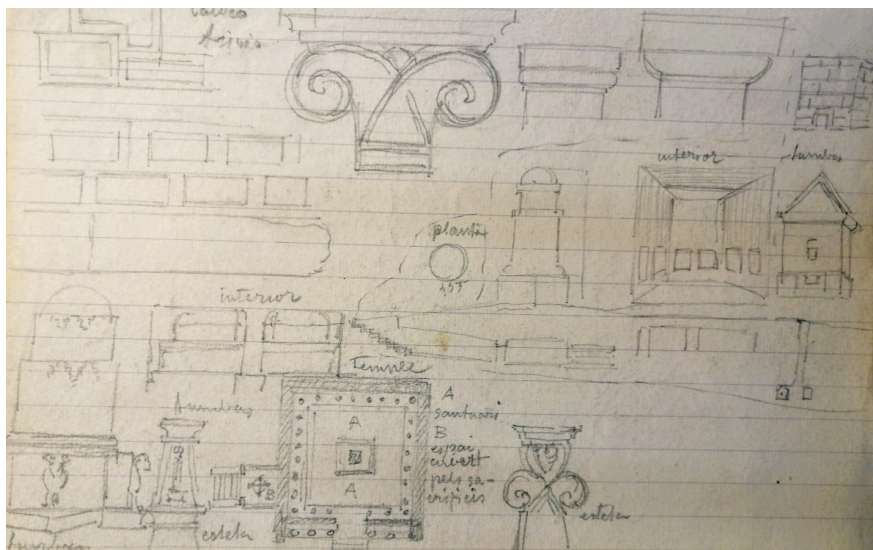

Figura 3. Elements arquitectònics i artístics assiris (Fons ANC1-1308-T-58).

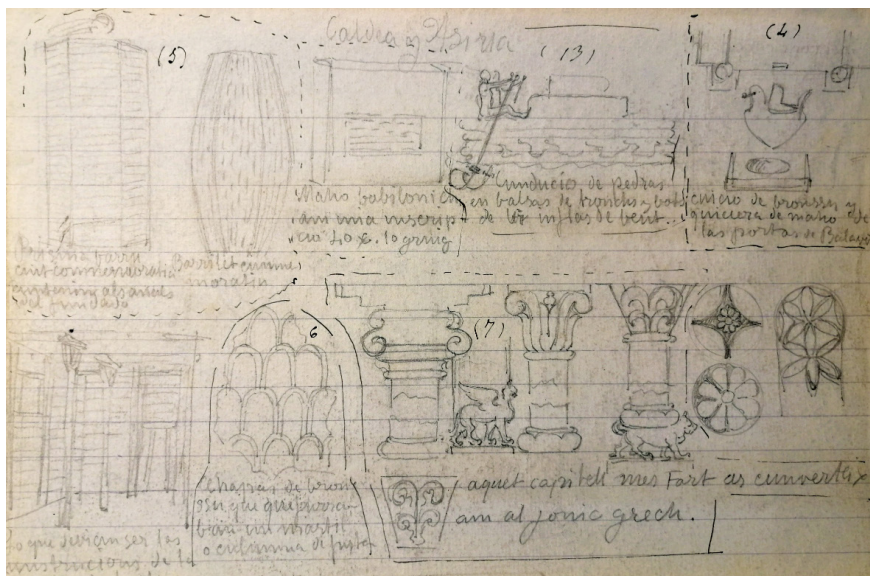

Figura 4. Elements arquitectònics i artístics assiris (Fons ANC1-1308-T-58).

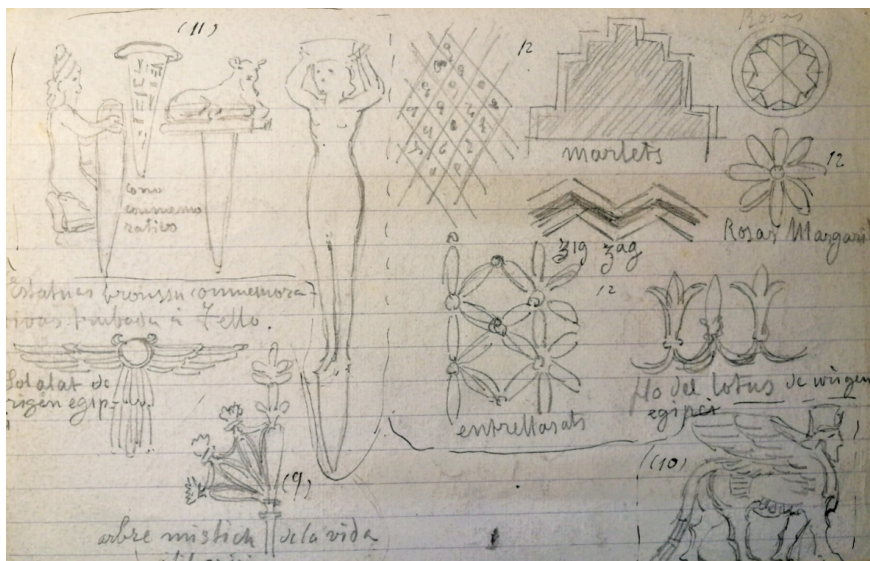

Figura 5. Elements artístics i ornamentals assiris (Fons ANC1-1308-T-58).